

Puolustusministeriö

Sisäministeriön lausunto HE-luonnoksesta sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta

Puolustusministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi sotilastiedustelulain muuttamisesta. Sisäministeriö pitää sotilastiedustelulakiin esitettyjä muutoksia kannatettavina ja tarpeellisina. Sisäministeriö valmistelee samaan aikaan luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle poliisilain 5 a luvun (siviilitiedustelu) muuttamiseksi, joka sisällöstään ja tavoitteiltaan vastaa kyseessä olevaa sotilastiedustelulain esitystä. Sisäministeriö ja puolustusministeriö ovat tehneet tiivistä yhteistyötä hallitusten esitysten valmistelussa. Sisäministeriön asiantuntijat ovat tuoneet esille näkemyksensä valmistelun yhteydessä. Sisäministeriö tuo tämän lisäksi erityisesti rikostiedustelun näkökulmasta tarkasteltuna esille seuraavat näkökohdat, joilla on merkitystä perusoikeusjärjestelmän, oikeusvaltioperiaatteen ja viranomais toiminnan selkeyden turvaamisessa.

Esityksen suhde muihin esityksiin

Esitys on riippuvainen perustuslain 10 §:n 3 momentin muutoksesta (HE 50/2026 vp.) ja on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun perustuslain 10 §:n muuttamista koskeva lakiesitys on hyväksytty.

Kyseiseen perustuslain muuttamista koskevaan ehdotukseen sisältyy myös ehdotuksia, jotka mahdollistaisivat kotirauhaan ja luottamukselliseen viestintään kohdistuvista uhkaperusteisesti käytettävistä rikostiedustelukeinoista säättämisen. Nämä sisältyvät luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE 121/2026 vp) täydentämisestä (lausuntopyynnön diaarinumero VN/34876/2025). Uhkaperusteisen rikostiedustelun suhde rikosten estämiseen ja rikosten tutkintaan ei kaikilta osin ole verrannollinen siviili- ja sotilastiedustelun suhteeseen rikostorjuntaan ja rikostutkintaan, koska rikostiedustelun yhtenä tarkoituksena on tiedon hankkiminen rikosten estämiseksi. Kyseisen täydentävän hallituksen esitysluonnoksen säättämisyjärjestysperusteluissa on kuitenkin todettu, että perustuslakivaliokunnan mukaan tiedustelumenetelmien valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa voidaan tukeutua salaisia tiedonhankintakeinoja ja salaisia pakkokeinoja koskevaan valiokunnan käytäntöön. Sisäministeriö esittää harkittavaksi, olisiko lausunnolla olevaan sotilastiedustelua koskevaan HE-luonnokseen perusteltua ottaa viittaus tähän.

Pysyväisluonteiseen asuntoon kohdistuva tekninen kuuntelu ja paikkatiedustelu

Ehdotuksen mukaan tiedustelumenetelmien käytön yleisiä edellytyksiä sääntelevään 12 §:ään ehdotettujen muutosten jälkeen tiedustelumenetelmän käytön yleisenä edellytyksenä olisi edelleen, että tiedustelumenetelmän käyttö on välttämätöntä ja että sillä voidaan perustellusti olettaa saatavan tärkeää tietoa tiedustelutehtävän kannalta. Sotilastiedustelusta annetun lain 26 §:ään ehdotetun muutoksen jälkeen *pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kohdistuvan* teknisen kuuntelun edellytyksenä olisi, että sen käyttäminen on välttämätöntä tärkeiden tietojen saamiseksi

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

tiedustelutehtävän kannalta, eikä tietoja ole hankittavissa muulla tiedustelumenetelmällä. Vastaavasti ehdotetun 54 §:n muutoksen jälkeen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä paikassa suoritettavan paikkatiedustelun edellytyksenä olisi, että sen käyttäminen on välttämätöntä tärkeiden tietojen saamiseksi tiedustelutehtävän kannalta eikä tietoja ole hankittavissa muulla tiedustelumenetelmällä.

Ehdotetussa sääntelymallissa erityisesti muihin kuin valtiollisiin toimijoihin kohdistuvalle tiedustelumenetelmän käytölle asetettujen edellytysten suhde on vaikeahkosti hahmotettavissa. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kohdistuvan tiedonhankinnan tulisi olla sekä 12 §:ssä että 26 §:ssä tai 54 §:ssä tarkoitetulla tavalla välttämätöntä ja lisäksi edellytettäisiin, että tietoja ei ole hankittavissa muulla tiedustelumenetelmällä. Niin sanottu asuntokuuntelu ja asunnossa tapahtuva paikkatiedustelu ovat viimesijaisia tiedonhankintakeinoja. Tämä edellytys voidaan kuitenkin johtaa suhteellisuusperiaatteesta ja muista yleisistä periaatteista. Sisäministeriö esittää pohdittavaksi, onko ehdotettu sääntely tarpeettoman hienojakoista. Asuntokuuntelun osalta säännöskohtaisissa perusteluissa kuvattuun esimerkkiin viitaten voidaan todeta, että asuntokuuntelu ei nykytulkinnan mukaankaan olisi välttämätöntä, jos hankittava tieto olisi todennäköisesti hankittavissa kohtuullisen ajan kuluessa esimerkiksi käynnissä oleva henkilötiedusteluoperaation avulla. Näin ollen viimesijaisuuden vaatimus ei tässä suhteessa merkityksellisellä tavalla nosta tiedustelumenetelmän käyttökyynnystä. Koska tiedonhankintakeinon käyttöä ei nykytulkinnan mukaan ole lähtökohtaisesti pidetty välttämättömänä, jos tieto olisi realistisesti hankittavissa muilla perusoikeuksiin vähemmin kajoavilla keinoilla, ehdotettu sääntely voisi johtaa siihen, että välttämättömyyteen sisältyvä viimesijaisuuden vaatimus liudentuisi.

Edellä mainitussa luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen täydentämisestä ns. kiirepäättösmenettelyä ei ole ulotettu pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kohdistuvaan tekniseen kuunteluun. Teknisen kuuntelun edellyttäessä varsin usein merkittäviä etukäteisvalmisteluja ja sen ollessa luonteelta tyypillisesti pidempikestoista kuin esimerkiksi paikkatiedustelu, kiirepäättösmenettelystä säätämistä tulisi perustella esityksessä tarkemmin.

Tiedon luovuttaminen rikostorjuntaan (ns. palomuuuri)

Tiedustelumenetelmän avulla saatujen rikostietojen luovuttamisesta rikostorjuntaan säädetään varsin seikkaperäisesti sotilastiedustelusta annetun lain 79 §:ssä. Tietojen luovuttamista rikostorjuntaan ei näyttäisi käsitellyn lainkaan lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa. Ehdotetun sääntelyn vaikutuksia rikostorjuntaan olisi tarpeen käsitellä esityksessä, kun otetaan huomioon, että ehdotetun sääntelyn arvioidaan olevan erittäin merkityksellistä viranomaisten sotilastiedustelutoiminnan tehostamisen kannalta. Oletettavasti tiedustelutoiminnan tehostuminen tuottaa myös enemmän sellaista konkreettista ja yksilöityä tietoa, jonka osalta on aiheellista arvioida rikosten tunnusmerkistöjen täyttymistä.

Suomen kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvan tiedustelun ja vaikuttamisen riski on kohonnut. Kuten HE-luonnoksessa todetaan, sotilastiedustelun luonne on myös muuttunut. Venäjän diplomaattien ja tiedustelu-upseerien toimintaedellytykset ovat kaventuneet ja siten erilaisten avustajien ja illegaalien käyttö on kasvanut. Tämän vuoksi myös tarve tunnistaa sotilastiedustelutoiminnan ja rikostorjunnan mahdolliset päällekkäisyydet on kasvanut.

Lopuksi

Esitysluonnos muodostaa erityisesti toimintaympäristön muutosten näkökulmasta perustellun kokonaisuuden sotilastiedustelun kehittämiseksi. Sotilastiedustelua koskevien ratkaisujen johdonmukaisuus suhteessa rikostiedustelua ja siviilitiedustelua koskevaan lainsäädäntökehitykseen tulee varmistaa.

Osastopäällikkö

Jukka Aalto

Hallitusneuvos

Hanna Partanen

Jakelu PLM Puolustusministeriö

Tiedoksi

VN/19671/2026-SM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Partanen Hanna 913725952

2026-08-13

Aalto Jukka 91388299M

2026-08-13